

DIIS · DANISH INSTITUTE FOR INTERNATIONAL STUDIES
STRANDGADE 56 · 1401 COPENHAGEN K · DENMARK
TEL +45 32 69 87 87 · diis@diis.dk · www.diis.dk

**KVINDER I MILITANTE RADIKALE ISLAMISTISKE
GRUPPER I EUROPA**
– ET FORSKNINGSMÆSSIGT PERSPEKTIV

Sofie Schrøder

DIIS Working Paper nr 2008/5

© Copenhagen 2008

Danish Institute for International Studies, DIIS

Strandgade 56, DK-1401 Copenhagen, Denmark

Ph: +45 32 69 87 87

Fax: +45 32 69 87 00

E-mails: diis@diis.dk

Web: www.diis.dk

Cover Design: Carsten Schiøler

Printed in Denmark by Vesterkopi as

ISBN: 978-87-7605-253-9

Price: DKK 25.00 (VAT included)

DIIS publications can be downloaded
free of charge from www.diis.dk

DIIS Working Papers gør DIIS-forskere og -samarbejdspartneres igangværende arbejde tilgængeligt før endelig publicering. De kan dog indeholde væsentlig dokumentation, som ikke publiceres andre steder.

DIIS Working Papers udgives under forfatterens ansvar alene.

DIIS Working Papers må ikke citeres uden forfatterens eksplicitte tilladelse.

Sofie Schrøder, studentermedhjælper, Politisk vold, terrorisme og radikaliserings, DIIS

Indhold

Indledning.....	2
Kvinder i terrororganisationer	3
Hvorfor?.....	6
Ideologi.....	6
Kvinder i jihad – historisk materiale.....	7
Klassisk	7
Moderne.....	8
Ideologiske dokumenter.....	9
Organisationers strategiske interesse	12
Personlig motivation	13
De store spørgsmål.....	14
Kvinder og outreach-programmer	15
Konklusion.....	17
Bibliografi.....	20
Bilag: Landespecifikke rapporter	22

Indledning

Mænd har altid udgjort langt den største andel af aktive terrorister og terror-netværk (Bloom 2005: 54; Patkin 2004: 81). Kvinder har kun sjældent optrådt som markante aktører indenfor terrorbevægelser. Dette afspejles af den eksisterende forskning på området, som kun i meget begrænset grad præsenterer et indblik i kvinders rolle i terrororganisationer.

Noget kan imidlertid tyde på, at kvinders rolle indenfor terror er under forandring. Man kender efterhånden til en del eksempler på kvinders engagement i terrororganisationer udenfor Europa, enten som aktive deltagere eller i støttefunktioner. Her har kvinder optrådt både i islamistisk¹ inspirerede netværk og grupper, som f.eks. al-Qaeda og Hamas, eller i mere politisk funderede aktioner udført af De Tamilske Tigre og De Tjetjenske Enker.² Men siden 2001 er der begyndt at dukke kvinder op i relation til terror-netværk indenfor Europa. Indtil videre er der kun tale om enkeltstående tilfælde af rekrutterede kvinder, som er pågrebet forud for planlagte aktioner, samt spredt ideologisk og propaganda-materiale. Denne mulige tendens understreger imidlertid den sporadiske viden om dette felt indenfor terrorforskning, og gør det muligt at definere en række nyttige forskningsspørgsmål.

Det empiriske grundlag for at vurdere denne udvikling i trusselsbilledet indenfor terrorisme er stadigvæk for spædt til at kunne underbygge en indflydelse på deciderede modforanstaltninger mod terrororganisationer. Ligeledes er den teoretisk baserede forskning snævert fokuseret på enkelte områder, og kun i en vis udstrækning funderet på omfattende feltarbejde. Der er imidlertid bred enighed blandt forskere om, at de seneste års spredning af aktive kvinder til flere geografiske områder, nye situationer og for forskellige terror-organisationer gør det vigtigt at se nærmere på fænomenet (Zedalis 2004: v; Cunningham 2003: 185, Cook 2005: 376). Såfremt det viser sig at være en tiltagende tendens, kan man endvidere stille spørgsmålstejn ved, hvorvidt den danske indsats for at imødegå radikaliserings, blandt andet gennem outreach-programmer, tager højde for enkelte kvinders rolle i radikale, islamistiske, miljøer. I dansk integrationspolitik ansues kvinder som en mulig nøgle til integration (Boddum 2007). Har vi en blind vinkel overfor enkelte kvinders aktive deltagelse i terrornetværk, ikke kun som deltagere i aktioner, men også i

¹ I denne rapport benyttes termen 'islamistisk' frem for 'islamisk' idet denne tendens betragtes som en moderne ideologi; en historisk specifik ideologisering og politisering af Islam, og ikke som en reformulering af religionen Islam (Staun 2006: 28).

² Davis 2007:7

støttefunktioner som ideologisk opbakning, fundraising og rekruttering? Og omvendt, udnytter vi til fulde det potentiale, som kvinder i disse miljøer eventuelt repræsenterer som potentielle medspillere i indsatsen for at imødegå radikaliserings? Disse afledte spørgsmål bør indtænkes i en forskningsmæssig tilgang til feltet.

Dette working paper præsenterer et kort overblik over eksisterende teoretisk viden, samt forsøger at angive områder hvor videre forskning ville være nyttig. Dette sammenholdes med den viden, der findes omkring kvinders involvering i terroranslag. Formålet er at definere et forskningsområde og en række centrale spørgsmål, som gennem videre forskning kan bidrage med tiltrængt viden på området.

Kvinder i terrororganisationer

Kvinder har spillet en rolle i terror-organisationer og anslag siden det 19. århundrede, men denne udvikling tog først rigtig fart i 1960'erne. I den moderne internationale terrorisme³ har kvinder primært været kendt fra etno-separatistiske grupper, men i de seneste år er kvinderne blevet mere synligt aktive i de ekstremistiske, religiøse grupper, inklusive de radikalt islamistiske (Cunningham 2003: 185; Cunningham 2005a: 368; Zedalis 2004: v; Cook 2005: 376). I det følgende gennemgås en række eksempler på kvinders roller som enten selvmordsterrorister eller som aktive i støttefunktioner i terror-organisationer.

Kvindelige selvmordsbombere fra sekulære, ekstremistiske bevægelser udgør en betydelig andel af alle kvindelige selvmordsbombere, og på trods af forskelle i kulturel kontekst og motivationsfaktorer, kan disse tilføre lærerige indsigter. De Tamilske Tigre er kendte for at rekruttere kvinder, og FLN (den algeriske nationale frihedsfront) havde kvinder som aktive deltagere i terror-aktioner i Algeriet i slut 1950'erne og de tidlige 1960'ere. Det samme havde den tyske Baader-Meinhof gruppe, samt de italienske Røde Brigader fra 1970'erne og ti år frem.

I perioden siden 1985 kender man til ca. 215 selvmordsaktioner udført af kvinder. Blandt andet har grupper i Sri Lanka, Tjetjenien, Tyrkiet, Indien, Pakistan og Uzbekistan brugt kvindelige

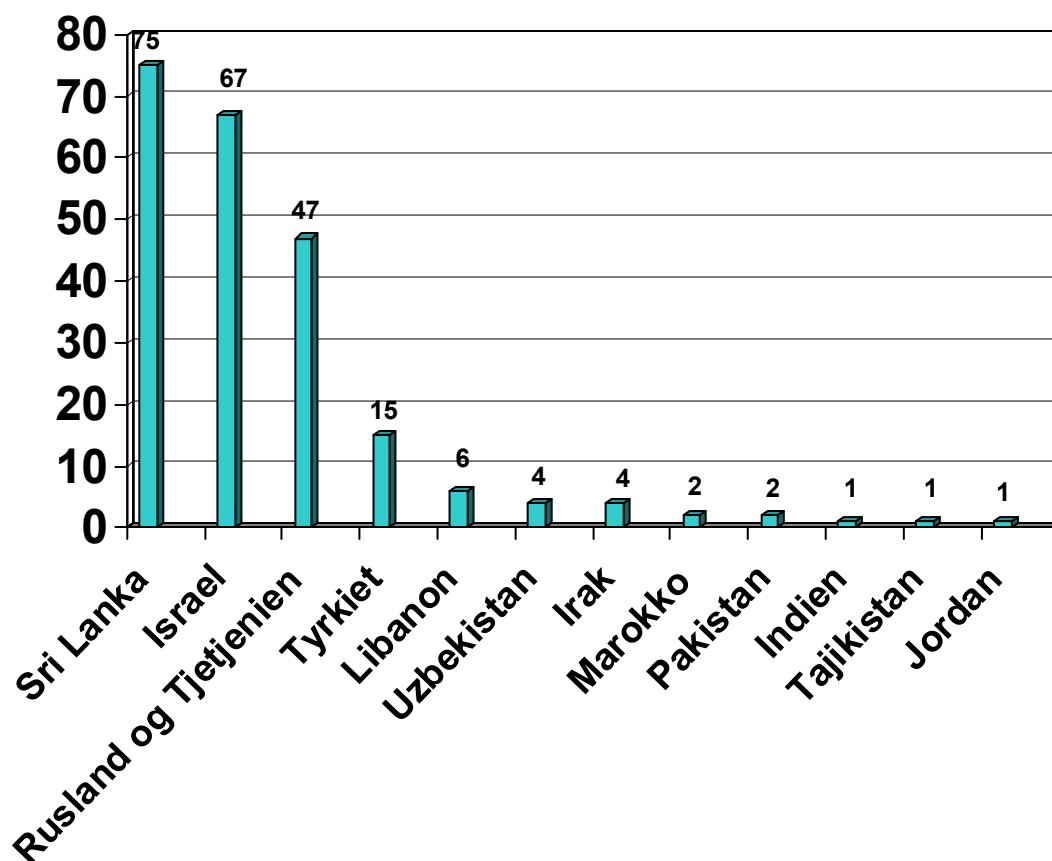
³ Her betegnes perioden fra 1968 og frem som 'moderne international terrorisme'. D. 23 juli 1968 kaprede PFLP et israelsk fly. Hændelsen markerede starten på et utal af kapringer, bombninger og kidnapninger udført af et voksende antal forskellige terrororganisationer (Ness 2005a: 368).

selvmordsbombere (Schweitzer 2006: 7). Blandt andet det store antal kvinder (19 ud af 41 (Cunningham 2007: 118)) som tog del i aktionen i Tjetjenien, vakte stor opmærksomhed. Endelig deltog kvinder i de palæstinensiske kapringer, som fandt sted fra slutningen af 1960'erne til midt 1970'erne (Schweitzer 2006: 7). Grupper i de palæstinensiske områder og i Irak er kendt for at rekruttere kvinder både til selvmordsaktioner og i støtte funktioner.

Det er disse eksempler på anslag, som er udført af kvinder med baggrund i radikale, islamistiske miljøer, som danner udgangspunkt for den følgende beskrivelse af fænomenet.

Figur 1 viser den geografiske fordeling af de kvindelige selvmordsterrorister.

Figur 1: Antal kvindelige selvmordsterrorister fordelt på anslagsområde, 1985 – 2006.⁴

⁴ Denne opgørelse bygger på optællinger udført af en række forskere, og må grundet en mindre usikkerhed i metoderne i en række lande betragtes som et estimat, og ikke præcise tal. Værdien af tabellen er den relative geografiske spredning og vurderingen af en mulig trends udvikling. (Zedalis Schweitzer m.fl.)

Der er tydeligvis en stor forskel efter geografisk område samt politiske omstændigheder. I dette working paper fokuseres der imidlertid på de radikalt islamistisk inspirerede grupper.

Kvinder har altid optrådt i radikale, islamistiske grupper i større eller mindre grad (Cunningham 2003: 186 m.fl.), men kun i de seneste år synes der at være flere rekrutteringer af kvinder, og det er derfor sandsynligt, at vi er vidne til en mere tydelig tendens hvad angår brugen af kvinder som selvmordsbombere.

Et af de første eksempler på en kvindelig selvmordsbomber – *istishhadiyah* – i Mellemøsten var den 17-årige Sana Mekhaidali (von Knop 2007: 398). Udsendt af det Syriske Socialistiske Nationalist parti (SSNP/PPS) udførte hun i 1985 en succesfuld selvmordsaktion mod en IDF konvoj i Libanon, med 5 dræbte soldater til følge. Hamas har brugt et stigende antal kvindelige selvmordsbombere siden februar 2002, hvor Wafa Idris blev den første palæstinensiske selvmordsbomber. Hun var 28 år gammel, og hendes anslag i Jerusalem fik stor opmærksomhed. Hun efterlod ingen video eller anden forklaring, men var kendt for at udtrykke vrede over israelsk vold mod palæstinensere. Hun blev hyldet som heltinde i radikale kredse. Hendes køn blev brugt ikke kun til at opfordre kvinder til at deltage i kampen, men også som en udfordring til mænd, som havde været tilbageholdende med at deltage i en selvmordsmission. Når en kvinde kan, blev der argumenteret, så burde en mand kunne vise ligeså meget mod! Hamas' lederskab har i årene efter hendes anslag skiftet holdning fra at være imod kvindelig deltagelse i kamp, til at inddrage kvinder i stigende grad. Også al-Qaeda relaterede aktioner har involveret kvinder. Disse begyndte i 2003 i Irak, og udover Irak har der siden været en række anslag udført af kvinder i Marokko, Uzbekistan, Egypten og Jordan (von Knop 2007: 402-403).

Indtil videre har ingen kvindelige terrorister med succes udført en selvmordsaktion indenfor EU. Men med flere aktive kvinder i islamistiske kredse, et par anholdelser samt propaganda materiale rettet mod kvinder, er der imidlertid god grund til at holde øje med tendensen.

To europæiske kvinder er blevet pågrebet umiddelbart før et planlagt angreb. Den 9. november 2005 omkom Muriel Degauque, en belgisk kvinde fra en katolsk middelklasse familie, i en selvmordsaktion mod de vestlige styrker i Irak. Hun var konverteret til Islam, gift med en kendt radikal islamist, og blev beskrevet af pårørende som ”mere muslimsk end muslimerne” (Walsh 2006: 4). Den tyske Sonja B. blev pågrebet i 2006. Hun var konvertit til Islam, og havde planlagt en selvmordsaktion i Irak. I Holland er mindst tre af medlemmerne i Hofstadt-gruppen kvinder. To har arabisk baggrund, og en er hollandsk konvertit til Islam (Walsh 2004: 4). Som et andet eksempel fra den vestlige verden kan nævnes Canada, hvor en gruppe muslimske kvinder har været særdeles aktive i fundraising-arbejde og rekrutteringsarbejde i et radikalt, islamistisk

netværk. Som hjemmegående husmødre anvendte de primært Internettet til deres aktiviteter⁵ (Akkag & Arthur 2006).

Disse eksempler på kvinders involvering åbner op for en diskussion af, hvorvidt radikale islamistiske netværk i stigende grad vil inddrage kvinder i den aktive indsats, og i så fald hvilke kvinder der kunne tænkes at være sårbare overfor rekruttering. Man ved, at samtlige kendte selvmordsbombere til dato har haft baggrund i en terror-organisation (Patkin 2004: 81, citerer Hassan 2001 og Hoffman 2003). Derfor er det her givende kort at se på hvilke strategiske grunde radikale, islamistiske organisationer kan have for at rekruttere kvinder, udover at se nærmere på den personlige motivation.

Hvorfor?

Ganske som for mænds deltagelse i terror-organisationer kan der være en række forskellige forhold, som spiller ind og kan forklare kvinders engagement i radikal islamistisk terrorisme. I det følgende vil tre perspektiver, som kan bidrage til en belysning af fænomenet, blive gennemgået. Ideologien bag kvinders deltagelse bygger til dels på de samme ideologiske strømninger, som legitimerer og opfordrer mænd til deltagelse i voldelig jihad, og er veldokumenteret. Der vil derfor her blive fokuseret på den del af ideologien, som specifikt omhandler kvinders deltagelse. Herefter vil terrororganisationers indstilling til at rekruttere kvinder blive gennemgået, og endelig vil en række forhold omkring den personlige motivation hos kvindelige deltagere blive belyst.

IDEOLOGI

De religiøse og historiske legitimeringer for selvmordsaktioner udført af kvinder i radikale, islamistiske kredse bygger på en indskrivning af individet i en særlig religiøs og historisk tradition. Denne bygger på bestemte fortolkninger af Koranen, Sunnah og Hadith samt andre islamiske

⁵ Nogle forskere har påpeget, at man bør være opmærksom på brugen af Internettet til fundraising og radikaliserende aktiviteter ud fra den betragtning, at det udgør et centralt socialt forum for mange hjemmegående kvinder i islamistiske kredse.

skrifter.⁶ Derudover er historiske eksempler centrale for den religiøse legitimering. Der har tidligere kun været begrænset diskussion af kvinders mulige rolle i voldelig jihad. Men med begyndende ændrede holdninger til kvinder i muslimske samfund, samt radikale islamistiske gruppers behov for bred appel, har diskussionen om kvinders muligheder for aktiv indsats taget fart (Cunningham 2005: 378)

Det skal understreges, at radikale islamistiske forfatteres legitimeringer repræsenterer en bestemt udlægning af Islams tekster og forbilleder, som ligger meget langt fra den almene, bredt accepterede udlægning i moderate muslimske samfund og grupper. Det er imidlertid denne radikale udlægning, som vil blive beskrevet i det følgende, for at kunne forklare en del af verdenssynet og motivationen for de kvindelige deltagere og de grupper, som støtter deres deltagelse.

Kvinder i jihad – historisk materiale

Det klassiske skriftlige jihad-materiale indeholder ikke mange henvisninger til kvinder i jihad. Oftest fortolkes kvindens forpligtelse til at udføre jihad som værende ganske anderledes end mandens. Både den Sunni-islamiske og Shi'itiske tradition antyder, at kvinden (ligesom manden) kan opnå en belønning i det hinsides for at deltage i jihad, men at det ikke inkluderer væbnet kamp for kvinden – i stedet belønnes hun for at være en god muslimsk hustru og gennemføre *hajj* (pilgrimsrejse til Mekka) (Cook 2005: 377). Der foreligger imidlertid en række alternative fortolkninger, deriblandt også nogle som legitimerer kvinders aktive deltagelse som f.eks. selvmordsbombere, og som fremhæver kvindelige martyrer som rollemodeller.

Klassisk

Islamiske forfattere er delte over spørgsmålet om hvorvidt selvmordsaktioner er tilladte. Selvmord er ikke tilladt ifølge Koranen, men selvmordsaktioner betragtes i visse radikale kredse som tilladte, såfremt der er tale om en martyraktion, som belønnes i livet efter døden (Zedalis 2004: 9). Ligeledes hersker der uenighed om, hvorvidt og i hvilken grad muslimske kvinder må deltage i voldelig jihad, f.eks. som selvmordsbombere. De forfattere, som støtter kvindernes aktive deltagelse i en voldelig, jihad, refererer til en række religiøse og historiske eksempler.

⁶ Koranen er muslimernes hellige bog, Sunnah er fortællinger om Profetens liv og gerninger, Hadith er de nedskrevne beskrivelser af profeten Muhammeds handlinger (Walsh 2006: 1) m.fl.

Således nævner støtter ofte fortællingen fra en Hadith om Aisha, efter sigende Profeten Muhammads yndlingskone, som deltog i en række kampe under Kamelens Slag i 656 e. Kr., hvor det endda siges at hun fjernede sit slør for bedre at kunne kommandere med tropperne (Davis 2007: 7). Derudover peges der på en række eksempler på kvinder, som har deltaget aktivt i kampe på profetens tid, blandt andet Um 'Umara under Slaget ved Uhud (626) og Safiya under Khandaq Slaget (627). Hamas har de seneste år støttet kvindelige selvmordsbomber med henvisninger til en række kvinder i den klassiske skriftlige tradition, som enten selv deltog i krig, eller opfordrede deres sønner til at gå i døden som martyrer (Al-Astal, Yunis 2007: 1). Men i forhold til beskrivelserne af mandlige martyrer, indeholder både Sunni og Shi'ite traditionen relativt få eksempler på historiske kvindefigurer i aktiv krig – langt de fleste deltog i støttefunktioner (Cook 2005: 376).

Moderne

I den nutidige litteratur åbnes der mere op for, at kvinder under visse omstændigheder kan tillades at spille en aktiv rolle i voldelig jihad. En af disse er den meget omfattende og indflydelsesrige diskussion af jihad af Muhammad Khayr Haykal: *al-Jihad wa-l-qital fi al-siyasa al-shara'iyya (Jihad og krigsførelse ifølge Sharia lov)* fra 1993 (Cook 2005: 378). I lighed med en række andre forfattere slår Haykal fast, at kvinder kun bør deltage i væbnet jihad, når det muslimske samfund har så meget behov for krigere, at det ikke er tilstrækkeligt med mændenes indsats. Overraskende nok foreslår han dog, at den islamiske stat bør oprette træningscentre for kvinder, så de kan trænes i væbnet kamp, såfremt det skulle ske at der blev brug for dem. At en forfatter som Haykal, som har et indgående kendskab til juridiske og historiske skrifter inden Islam, skulle foreslå et sådant initiativ, antyder at der muligvis er tale om en betydningsfuld forandring indenfor den radikale islamistiske fortolkning af Islam (Cook 2005: 379, 383). Det er imidlertid svært at forudsige, hvorvidt en mere åben opfattelse af kvindernes rolle vil blive bredt accepteret blandt konservative og radikale islamister, og dermed sandsynliggøre en stigning i kvindernes engagement i væbnet kamp. Fortalere understreger, at jihad er en individuel pligt (ligesom at bede eller faste),⁷ og dermed behøver kvinder ikke søge tilladelse fra deres mandlige overhoved (f.eks. far, husbond eller broder) når de ønsker at deltage i den voldelige jihad som f.eks.

⁷ Der skelnes imellem fard ayn (den indre, åndelige og dermed individuelle Jihad) og fard kifaya (Jihad som medfører handling i den fysiske verden, også på vegne af det kollektive). Islamister har argumenteret for, at fard kifaya i en voldelig form ikke er en kollektiv pligt (som tidligere hævdedet) men en individuel pligt. Dette er et diskussionspunkt. Her vil der blive fokuseret på den islamistiske fortolkning af jihad, som ser det som en individuel pligt at medvirke til eller udføre voldelige handlinger.

selvmordsbombere. Endvidere mener fortalene, at visse religiøse retningslinjer kan brydes når der er tale om en martyroperation, idet de vurderer at jihad er en større pligt end de fleste generelle, dagligdags retningslinjer. I Hamas accepteres det f.eks., at kvindelige selvmordsbombere fjerner sløret for at kunne passere frit til de områder, hvor de skal udføre et anslag (Al-Astal, Yunis 2007: 2). Ligeledes slår en forfatter som al-Takruri fast, at behovet for at deltage i jihad for kvinder af og til kan tillade at man bryder dele af sharia. Hans eksempler er begrænsede, men han giver dog eksempler på 6 nutidige fatwa'er,⁸ som tillader kvinder at deltage i martyr-operationer. Disse er koncentreret omkring de mere progressive egyptiske og palæstinensiske radikale, islamistiske kredse (Cook 2005: 380). Endelig argumenteres der for, at kvinder må deltage i væbnet jihad, når Umma'en er så truet af ikke-troende, at der er tale om en undtagelsestilstand. I den situation kan man begrunde en række brud på retningslinjerne – for eksempel angående jobfunktioner, udøvelsen af vold mv.

Ideologiske dokumenter

Udover et stigende antal indlæg omhandlende kvinder i diskussioner på internetsider, udtalelser fra islamistiske forfattere mv. har der siden 2001 cirkuleret et par mere fremtrædende eksempler på ideologiske 'kampskrifter' for kvinders deltagelse i islamistisk voldelig jihad. Et af de mest omfattende er web-magasinet *al-Khansaa*, som blev offentliggjort på en fransk server i august 2004.

Magasinet blev efter sigende udgivet af en al-Qaeda relateret gruppe, som kalder sig selv "The Arabian Peninsula Women's Information Bureau". Der har så vidt vides ikke været udgivet flere numre af *Al-Khansaa*. Magasinet var skrevet på arabisk, og engelske oversættelser cirkulerede bredt. Det var kun tilgængeligt et kort stykke tid, og det er svært at vide i hvilket omfang, det har cirkuleret, og derfor hvilken indflydelse det reelt har haft. Det er dermed svært at vide, hvorvidt magasinet var en døgnflue, eller om dets indhold kan fortælle os noget om en begyndende udvikling indenfor radikalt islamistiske netværk i Europa. I lyset af den tiltagende deltagelse af kvinder i terrororganisationer virker det imidlertid givtigt at undersøge, hvilke roller og

⁸ En fatwa er en Islam-baseret holdning til et bestemt spørgsmål, som forfattes af en mufti, en muslimsk lærd som kan fortolke efter Sharia-lovgivning. En fatwa udstedes ofte efter anmodning fra en person eller en dommer om et spørgsmål, hvor fiqh er uklar.

motivationsstrukturer man kan tænke sig for muslimske kvinder i disse miljøer – og disse er rigt forklaret i *al-Khansaa*.⁹

Al-Khansaa beskriver en række forskellige niveauer, på hvilke en muslimsk kvinde kan (og bør) deltage i voldelig jihad. Beskrivelsen er ganske bred. Der indgår både gode råd om hvorledes kvinden kan vælge at deltage i selve kampen, støtte krigerne i forskellige funktioner, eller udføre jihad i den daglige levevis, for eksempel gennem børneopdragelse eller intellektuel uddannelse. Det er dermed svært at definere, om magasinet har en konkret målgruppe i et bestemt miljø. Både kvinder i områder som Irak og Afghanistan, og hjemmegående husmødre i europæiske lande, ville finde råd målrettet mod dem i magasinet. Magasinet går heller ikke ind i en længere diskussion af spørgsmålet om hvorvidt kvinder kan tillades at deltage i voldelig jihad. Forfatteren tilslutter sig den holdning, at kvinder ikke behøver spørge om lov hos husbond eller værge. Idet Umma'en er truet, er der undtagelsestilstand, og her bør alle muslimer deltage i kampen. Derudover understreges det, at idet jihad er en individuel kamp, er det en personlig pligt at deltage.

Helt grundlæggende skitserer *al-Khansaa* en opfattelse af Islam, som legitimerer selvmordsaktioner som martyroperationer. Derudover argumenteres der for ligestilling mellem mænd og kvinder i en religiøs kontekst, og som nævnt ovenfor opfordres der til handling under en undtagelsestilstand. Sammen med inddragelse af argumenter fra religiøse kilder og historiske forbilleder (Koranen, Sunnah, Hadith mv.), hvor *al-Khansaa's* forfattere indskrives kvinder i traditionen, danner dette grundlag for at forfatteren kan give nogle meget konkrete anvisninger til, hvordan kvinder kan (og bør) deltage i kampen.

Direkte deltagelse i kamp

Ifølge *al-Khansaa* kan kvinder vælge at deltage direkte i kampen på 'slagmarken'. De bør kun deltage, såfremt en jihad-leder opfordrer dem til det – men de bør sørge for at holde sig beredt og være trænet til kamp, såfremt dette behov skulle opstå.¹⁰ Derudover kan kvinderne varetage støttefunktioner for de kæmpende, ved for eksempel at fungere som sygeplejersker, skaffe mad

⁹ Den følgende beskrivelse af *Al-Khansaa* bygger på en oversættelse af magasinet udført af Laura Mansfield, *Strategic Arabic Translations*, 2004. Se www.lauramansfield.com.

¹⁰ Samtidig med udgivelsen af *Al-Khansaa* blev der offentliggjort et interview med Um Osama ('Osama's moder'), en kvinde som udgav sig for at være leder af al-Qaeda's kvindelige Mujahedin-styrkedr, og som beskrev hvorledes al-Qaeda var ved at oprette træningslejre specielt for kvinder i Afghanistan. Det er imidlertid uvist, hvorvidt dette havde hold i virkeligheden (Bloom 2005: 61).

og vand til de kæmpende, eller transportere våben og ammunition. Endelig kan de fungere som vagter og beskyttelsespersonel, og de bør også huske at være moralske støtter for de kæmpende, og opfordre mujahedin-krigerne til at udvise mod og udholdenhed.

Ikke-voldelig deltagelse

Men endnu mere opsigtsvækkende er den vifte af muligheder, som kvinder ifølge magasinet har for at deltage i jihad udenfor slagmarken. Som nævnt ovenfor bør kvinden holde sig selv i god fysisk form, såfremt det skulle ske, at hun blev opfordret til at deltage i kamp. Herudover bør hun sørge for at få træning i felt- medicin og førstehjælp. Men derudover ligger en stor del af kvinders mulige funktion i at rekruttere krigere til jihad, især mandlige. Kvinderne bør sørge for at opfordre mænd, fædre og sønner til at deltage i jihad. Kvinden bør også være klar til at tage et job for at forsørge familien, såfremt hendes mand er væk for at udføre jihad – det understreges, at dette betragtes som jihad for kvinden.

Al-Khansaa giver derudover en lang række mere detaljerede beskrivelser af, hvorledes kvinden bør være aktiv i jihad, enten i støttefunktioner, gennem opdragelse eller ved aktiv deltagelse. Derudover opfordres kvinder også til at deltage i jihad på et akademisk niveau, samt at igangsætte fundraising-aktiviteter til brug for jihad.

Et mindre kendt men interessant ideologisk dokument er indlægget *The Role of Women in the Jihad against Enemies*, forfattet af Yussuf al-Ayyiri (en af de ideologiske ledere af den Saudi Arabiske gren af al-Qaeda (von Knop 2007: 406)).¹¹ Her fokuseres der også på den grad af indflydelse, som kvinder har på deres mænd og sønner. Kvinderne opfordres til at gå ind for deltagelse i den voldelige jihad, af den grund at ”..when a woman is convinced of something, no one will spur a man to fulfil it like she will.” (al-Ayyiri citeret i von Knop 2007: 406). Men ligeså interessant er det, at al-Ayyiri fremfører et ideologisk modargument til grundene for at kvinder ikke bør deltage i voldelig jihad. Han tilbageviser at kvinden skal have tilladelse fra sine forældre for at deltage aktivt, og han argumenterer imod den opfattelse at kvindens deltagelse i jihad bør udføres ved hajj (pilgrimsfærd til Mekka). Dermed lægger han grundstenen til en ideologisk sanktionering af kvinders deltagelse i voldelig jihad, både som aktive deltagere eller i støttefunktioner (von Knop 2007: 406).

¹¹ Den følgende beskrivelse af indlægget bygger på gennemgangen præsenteret af Katharina von Knop (2007).

ORGANISATIONERS STRATEGISKE INTERESSE

Den ideologiske ramme er sandsynligvis, i samspil med den personlige motivation, central for forsøget på at svare på spørgsmålet om hvorfor stadig flere kvinder bliver involveret i voldelig jihad. Idet langt de fleste kvindelige selvmordsterrorister og involverede i mere eller mindre grad er i berøring med terror-netværk, er det væsentligt kort at berøre spørgsmålet om, hvilken interesse terror-organisationer kan have for at inddrage kvinder.

Selvmordsterroristen er, uanset køn, en effektiv måde at udføre aktioner på. Som en levende og bevægelig bombe har dette våben lave omkostninger, lave krav til teknologisk indsigt og udstyr, samt meget begrænsede krav til træning. Bomberne udgør et lav-risiko våben, som stort set ingen spor efterlader. Derudover kan en succesfuld selvmordsbomber i sagens natur ikke afhøres eller presses til at afsløre vigtig information om terror-organisationen.¹² Endelig skaber selvmordsaktioner stor frygt i den ramte befolkning. Der kan imidlertid være en række andre strategiske grunde til, at terrororganisationer i højere grad inddrager kvinder i det aktive arbejde. For eksempel har kvinder indtil for ganske nylig været udeladt fra mange landes kontra-terrorprofiler. De har ofte lettere ved at gennemføre succesfulde anslag af den simple grund, at de i langt mindre grad mistænkes for at være potentielle terrorister. Derudover udspørges de sjældent på trods af, at de kan tænkes at være vidner til handlinger, som er af interesse for kontra-terrorindsatsen. Dette var i særdeleshed sandt lige efter anslagene i 2001. I USA var kvinder fuldstændigt udeladt fra de officielle profiler over potentielle terrorister, som Department of Homeland Security udfærdigede umiddelbart efter angrebene 11. september. Det samme gjaldt for britisk politis metoder efter bomberne 7. juli 2005, hvor der stort set kun blev afhørt mænd i muslimske, radikale miljøer. Det antages, at op mod 40.000 blev afhørt i forbindelse med bomberne, heraf var stort set ingen kvinder. Udover at kvinder ofte ikke mistænkes, kan det være svært for vestlige sikkerhedstjenester, politi og militært personel at medtage muslimske kvinder i deres undersøgelser, grundet de muslimske retningslinjer som ikke tillader kropsvisitation og forhør under fire øjne, når disse udføres af fremmede mænd. Endelig er der det åbenlyse forhold, at kvinder har nemmere ved at skjule bombeladninger under traditionel beklædning, enten under en burka eller forklædt som gravide. For eksempel blev den tidligere indiske statsminister Rajiv Gandhi slået ihjel i 1991 af Dhanu, en ung kvinde fra De Tamilske Tigre forklædt i lange gevandter som gravid (Bloom 2005: 55).

¹² Se Robert Pape for en uddybning af dette.

En anden grund til, at kvinder i stigende grad anvendes i terroraktioner, kan være den store mediebevågenhed, som dette ofte medfører. De vestlige medier overeksponerer relativt de operationer, hvor kvinder har været involveret (Schweitzer 2006:7-8). Forskere har argumenteret for, at terror-organisationer i stigende grad har indsigt i og udnytter kulturelle køns-klichéer, som forstærkes af medierne (Nacos 2005: 435).

Også strategisk set kan der være en mindre flatterende grund til netværkenes større brug af kvinder. Groft sagt kan terrornetværks øgede brug af kvinder også være tegn på, at de benytter de personer, som bedst kan undværes i netværket. Kvinder kan ses som havende en ringe værdi som soldater eller religiøse ledere, men kan anvendes som undværlig kanonføde (Schweitzer 2006: 9).

PERSONLIG MOTIVATION

Ligesom hos mandlige selvmordsbombere er der ikke en entydig profil for kvindelige selvmordsbombere. Både mødre med velfungerende familier og helt unge kvinder har optrådt som menneskelige bomber. Ligeledes er uddannelse ikke afgørende. De kvindelige selvmordsbombere vi har kendskab til har været både studerende indenfor jura, medicin mv., sygeplejersker, faglærte og uuddannede. Også deres formodede politiske eller personlige religiøse målsætninger har været forskellige. Af den grund er det svært at give et sikkert bud på, hvad der motiverer kvinderne til at deltage. Men først og fremmest er nogle af motivationsfaktorerne sandsynligvis de samme som for mænd. Personlig pligt i forhold til den voldelige jihad er sandsynligvis central. Selvom der er forskellige bud på, hvad der venter de kvindelige ”martyrer” i livet efter døden, er martyrstatus en attråværdig karrierevej for den stærkt religiøse.

Når det kommer til forbilleder (”martyrer”) findes disse ikke kun i skriftlige kilder, men også i historiske eksempler på kvinder, som har deltaget i den væbnede kamp. Disse ”martyrers” handlinger tolkes som en blåstempling af kvinders engagement. Men det er ikke kun klassiske figurer, som har denne funktion. Også moderne kvinders deltagelse i væbnet kamp fungerer som en del af den legitimerende praksis, som forfattere indenfor radikale, islamistiske kredse benytter sig af. Dermed kan eksemplerne fungere som forbilleder i en moderne martyr-ideologi.

Der er forskere, som beskriver kvinders deltagelse i jihad som et tegn på en emancipationsproces. Her fremhæves hvordan kvinder ikke behøver spørge værge om tilladelse til netop sådanne handlinger, idet kønnene som beskrevet er ligestillet med hensyn til personlig pligt indenfor jihad. Derudover argumenteres der for, at kvinderne føler de opnår en form for politisk indflydelse gennem deres deltagelse, som de ellers er afskåret fra. Et eksempel på en sådan tolkning er en

leder, som blev offentliggjort 1. februar 2002 i den egyptiske avis *Al-Sha'ab*. Her hyldes den første palæstinensiske selvmordsbomber (som blev kendt i hele den arabiske verden) med følgende vers:

“I dag er det en kvinde som lærer dig en lektie i heltemod, som lærer dig Jihad’s betydning, og hvordan man dør en martyrs død ... med sin tynde, magre og svage krop ... det var en kvinde som sprang sig selv i luften, og med hende eksploderede alle myterne om en kvindes svaghed, undertrykte status og slaveri.”¹³

Her fremhæves kvindens styrke (på trods af hendes relative fysiske svaghed), hendes frigørelse fra dominans og ‘slaveri’, gennem hendes modige og ærefulde handling.

Man kan imidlertid argumentere for, at dette er en fejlfortolkning. Kvinders deltagelse i voldelige netværk kan også anskues som ikke værende udtryk for frigørelse, men derimod det stik modsatte. Enker eller kvinder som er blevet voldtaget eller fået barn udenfor ægteskab kan opfatte en martyroperation som den eneste eller måde at genskabe familiens ære på (Bloom 2005: 59). Fattige kvinder med mange børn kan vælge karrieren som selvmordsbomber med udsigt til at sikre deres børn økonomisk – efterladte til selvmordsbombere modtager oftest økonomisk underhold resten af deres liv, i respekt for selvmordsbomberens handling.

De store spørgsmål

Som det fremgår, er der mange bud på hvorfor kvinder i stigende grad bliver involveret i terror-netværk. Imidlertid ved vi endnu kun meget lidt om kvindernes grad af deltagelse, og grad af indflydelse, i Europa. Her springer en række centrale forsknings spørgsmål i øjnene. Hvad er betydningen af den kulturelle kontekst, som kvinderne befinder sig i i Europa – i hvor høj grad har den indflydelse på den måde hvorpå kvinderne involverer sig, i sammenligning med de kendte eksempler fra Mellemøsten? Kan det tænkes, at ideer om demokrati og politisk indflydelse i europæiske samfund ’smitter af’ på kvinder i islamistiske kredse, og at de i stigende grad søger indflydelse i deres egne netværk og nærmiljø? Eller er kvindelige deltagere i voldelig jihad i Europa primært konvertitter, som forsøger at demonstrere deres store religiøse engagement? Kan

¹³ Min oversættelse. ("Inquiry and Analysis No. 84: Jihad and Terrorism Studies Wafa Idris: The Celebration of the First Female Suicide Bomber" *The Middle East Media and Research Institute*, 13 February 2002)

en forklaringsmodel, som omfatter en emancipationsproces for kvinder i islamistiske kredse i Europa, bidrage med flere indsigter? Eller kan det tænkes, at kvinderne har stort set de samme ideologiske og personlige grunde til at deltage i radikale, islamistiske aktiviteter som mænd, og at deres øgede engagement afspejler en uundgåelig udvikling indenfor terror-netværkenes accept af dette? Uanset hvilken forklaringsmodel der er den rigtige, bør man være opmærksom på denne udvikling, ikke mindst for at afgøre hvorvidt der er tale om en trend. Derudover ligger det fast, at kvinders position i radikale islamistiske kredse afviger fra mænds. Af denne grund bør man medtage kvinder i vores imødegåelse af radikaliseringsprocesser. Hvad enten man fokuserer på den gruppe kvinder der sandsynligvis udgør mulige medspillere i en positiv udvikling, eller på den gruppe, der kunne udgøre potentielle trusler, kan et øget fokus bidrage med værdifulde indsigter.

Kvinder og outreach-programmer

Som nævnt ovenfor er det uvist, i hvilken grad kvinder er involveret i ekstremistiske, islamistiske aktiviteter. En indsigt i den ideologiske baggrund og de eksempler, vi har på kvinders deltagelse, kan imidlertid give os en betydningsfuld indsigt i kvindernes mulige rolle i de radikale, islamistiske miljøer. Som sagt kan dette være givtigt i forhold til at tænke kvinderne ind i både kontra-terrorindsatsen, indsatsen mod radikaliseringsprojekter i Europa. I det følgende vil det kort blive gennemgået, i hvilken grad dette er sket indtil videre.

En række vestlige lande har de seneste år igangsat outreach-programmer, som har til sigte at forebygge radikaliserings og identificere ekstremisme.¹⁴ Disse programmer er relativt nye, og deres effektivitet er derfor endnu ikke fuldt evalueret. Det er imidlertid muligt kort at undersøge, i hvilken grad programmerne inddrager kvinder som en mulig målgruppe for de mange initiativer, som enten omhandler forebyggelse af radikaliserings eller imødegåelsen af ekstremistiske grupper. I dette working paper er outreach-programmerne for Canada, Holland og England benyttet som udgangspunkt, idet disse lande har en udbygget indsats, og både historisk og socio-økonomisk kan sammenlignes med Danmark på en række områder.

¹⁴ Se Sofie Schrøder & Kasper Ege (2007), DIIS Brief: *Radikaliserings og ekstremisme: kan vi forebygge det?* for en præcis beskrivelse af outreach-programmerne i Canada, Holland og England samt en redegørelse for, hvorledes Danmark kan drage nytte af disse erfaringer i arbejdet med at forebygge radikaliserings.

Outreach-programmerne i Canada, Holland og England har det tilfælles, at de alle primært betragter kvinder som potentielle medspillere i arbejdet med at imødegå radikaliserings- og ekstremistiske miljøer. Der er imidlertid forskel på, i hvor høj grad der sættes på kvinderne som medspillere i en positiv udvikling.

I Canada er der ikke umiddelbart etableret en konkret indsats i forhold til kvinders rolle i radikale islamistiske miljøer. Men der er dog et fokus på den måde hvorpå kvinderne indgår i miljøerne. En grundlæggende antagelse for outreach-programmerne er den indsigt, at Canada's National Security program, den canadiske Anti-Terrorism Act (ATA) samt anslagene 11. september har haft en omfattende negativ betydning for en række minoriteter og forskellige samfundsgrupper i Canada. Udover at forsøge at opbygge en større tillid generelt for disse grupper, er der i den forbindelse blevet fokuseret på den måde hvorpå kvinder behandles som følge af den nye nationale sikkerhedsagenda.¹⁵ Dette fokus er imidlertid begrænset til et perspektiv, hvor man beskriver omfanget af følelser af marginalisering, fremmedgørelse eller mistænkeliggørelse på baggrund af etnicitet, eller følelsen af respektløs behandling grundet mangel på viden om eller forståelse for deres kultur.

I det engelske outreach-program indgår kvinders rolle eksplicit i en række projekter. Der gøres en indsats for at styrke muslimske kvinders indflydelse, blandt andet i civilsamfundet og på arbejdspladser, idet man antager at de kan spille en central rolle i opbygningen af stærke lokalsamfund og imødegåelsen af voldelig ekstremisme. Moskeer er samfundsmæssige knudepunkter. Derfor skal der skabes debat om hvorfor kvinder i nogle muslimske miljøer ikke tillades adgang til moskeerne, da denne adgang har vist sig at være afgørende for kvindernes mulighed for at øve indflydelse på lokalsamfundet. Kvinder kan også spille en rolle som vejledere eller rådgivere for unge mennesker. Derfor bør kvinder styrkes i at engagere sig i desillusionerede unge mennesker. Dette skal blandt andet ske gennem lederskabstræning, som giver kvinderne evner og selvtillid til at påvirke medlemmerne af deres lokalsamfund, eller gennem uddannelse som ungdomsvejledere.¹⁶ Endelig har der været initiativer til at skabe erfaringsudveksling mellem kvinder fra forskellige trosretninger i England, med det formål at dele forståelser og erfaringer omkring at forebygge intolerance og religiøs ekstremisme i deres lokalsamfund.

¹⁵ Se rapporten *The Impact of the National Security Agenda on Racialized Women*, Sept. 2004, udfærdiget for The Canadian Research Institute for the Advancement of Women (CRIAOW) and The National Organisation of Immigrant and Visible Minority Women of Canada (NOIVMWC).

¹⁶ Regeringen planlægger at udgive en 'god praksis' – guide om effektive initiativer på dette område i efteråret 2007.

De hollandske handlingsplaner definerer unge mennesker som den gruppe, der er i størst fare for radikaliserings. Her understreges det, at på trods af at der primært er tale om unge mænd, er et stigende antal kvinder i risikozonen. Disse kvinder kan både indtage understøttende funktioner i form af ideologiske aktiviteter, eller de kan være aktive deltagere i voldelige, ekstremistiske handlinger. Dermed er den hollandske handlingsplan den eneste, der betragter kvinder som potentielle deltagere i de voldelige, islamistiske bevægelser. På trods af at de ikke er nævnt eksplicit i de mere indgående beskrivelser af handlingsplanens projekter, må det dermed antages, at når der tales om en indsats overfor unge mennesker, som muligvis er under indflydelse fra ekstremistiske bevægelser, er kvinder inkluderet i projektets målgruppe.

Det hollandske projekt tager imidlertid ikke højde for, at kvinder i radikale islamistiske miljøer sjældent indtager den samme position som mænd, og at de sandsynligvis spiller helt andre roller. Derfor er der heller ikke beskrevet særlige initiativer for kvinder, hverken hvad angår at forhindre deres medvirken til voldelige handlinger, i støttefunktioner eller som positive medspillere i indsatsen mod radikaliserings. I modsætning til det engelske initiativ fremhæves kvinder ikke som en gruppe, som kunne medvirke positivt til socialisering og integrering af børn og unge. Ligeledes nævnes kvinders deltagelse i moderate religiøse aktiviteter ikke, på trods af at det hollandske projekt også omfatter et samarbejde med lederfigurer og rådgivere fra moderate muslimske bevægelser.

De tre outreach-programmer afslører et overvejende fokus på kvinder som potentielt positive medspillere, når kvindernes særlige rolle overhovedet medtages i programmerne. Det engelske program er det mest detaljerede og progressive omkring kvinders mulige indflydelse. Her planlægges inddragelsen af kvinder i en række konkrete projekter. Det hollandske program er det eneste der nævner kvinder som mulige aktive deltagere i voldelig jihad, men der anbefales få konkrete tiltag i imødegåelsen af dette. Kunne vi eventuelt komme længere med en større nuancering?

Konklusion

Det er svært at slå fast, hvorvidt vi er vidne til en stigende tendens for kvinders engagement i voldelig jihad i Europa, hvad enten der er tale om en social udvikling indenfor de radikale islamistiske miljøer eller en intenderet strategisk udvikling drevet af radikale organisationer. Det er usikkert, om *al-Khansaa* og lignende opfordringer har en stor indflydelse, eller hvorvidt magasinet og de enkelte tilfælde af kvinder, som blev arresteret før de fik gennemført et anslag,

nærmere er enkeltstående tilfælde af spontan, løsrevet propaganda og selv-radikaliserede kvinder. Det er imidlertid tydeligt, at muslimske kvinder i dagens Europa i radikale, islamistiske kredse ikke kan anskues som forudsigelige, endimensionelle produkter af en homogen muslimsk kultur. Denne indsigt er betydningsfuld både for en decideret kontra-terror indsats, for indsatsen for at imødegå radikaliseringsprocesser samt for integrationsindsatsen i europæiske lande. Derfor bør både perspektivet omkring kvinder som potentielle deltagere i voldelig jihad og kvinder som positive medspillere i indsatsen mod radikalisering og integrationsarbejdet nuanceres. Der er kort sagt brug for mere viden samt en større grad af opmærksomhed på en mulig tendens.

Anskuer vi kvinder som mulige deltagere i voldelig jihad, enten i støttefunktioner eller som selvmordsbombere, er det vigtigt at imødegå de legitimeringer og motivationsfaktorer, som kan få kvinder til at indgå i sådanne sammenhænge. Det er først og fremmest centralt at understøtte og give plads til alternative, moderate versioner af Islam, som det f.eks. gøres i England. Dette kan sandsynligvis være en værdifuld modvægt til de radikale, islamistiske udlægninger af islamiske skrifter og historie, som udgør en del af den religiøst funderede legitimering for selvmordsaktioner – også dem, som specifikt tillader kvinder at udføre sådanne operationer. Endvidere kan en større inddragelse af kvinder i moderate, islamiske intellektuelle miljøer modvirke den del af den ikke-voldelige deltagelse, som opfordrer kvinder til at engagere sig intellektuelt i radikal islamisme, for derved at kunne medvirke til rekruttering af jihadister, danne radikale islamistiske studie-grupper mv.

Sideløbende med denne indsats kan man drage fordel af, at kvinder spiller en central rolle som ægtefæller og især mødre i islamistiske miljøer. Ved at lette adgangen for kvinder til aktiviteter i moderate muslimske miljøer, og opfordre dem til at være fortalere for demokratiske værdier og livssyn, kan man forhåbentlig påvirke det verdenssyn og den indstilling til vesten, som de som mødre videregiver til deres børn. Endelig bør man overveje, om kvinder kan udgøre en genvej til at nå de unge mænd, som anses for en af de vigtigste potentielle grupper for rekruttering til voldelig, radikale islamistiske handlinger i Europa. Det er uvist, om mødre kan indgå i en værdifuld dialog med deres teenage-børn; man kan forestille sig, at generationskløften i visse tilfælde er for stor. Man kan dog argumentere for, at man muligvis kan påvirke dette positivt ved at give mødre en større indsigt i det danske samfund. Imidlertid kan man sandsynligvis godt påvirke opdragelsen af mindre børn. Derudover klarer unge muslimske kvinder sig bedre og bedre i det danske uddannelsessystem. Noget taler for, at man bør forsøge at alliere sig med ikke bare mødre, men også unge muslimske kvinder i indsatsen med at imødegå radikalisering af unge ekstremistiske mænd.

På trods af, at man ikke kender den konkrete udstrækning af kvinders potentielle rolle i støttefunktioner i radikale netværk, bør man også justere kontra-terrorindsatsen så den som et minimum kan detektere kvinder i direkte engagement. Dette inkluderer at være opmærksom på kvinders fundraising-aktiviteter, diskussioner på chat-rooms, samt inklusion af kvinder i profileringer til brug af sikkerhedspersonel og politi.

Kort sagt kan det ikke ignoreres, at der findes enkelte kvinder, som er aktive deltagere i radikale islamistiske netværk. Vi må imidlertid stille spørgsmålet, i hvilket omfang dette foregår? Hvilken rolle indtager disse kvinder reelt? Og hvilken indflydelse kan det have for disse kvinders øvrige liv og familie? Der er mange ubesvarede spørgsmål, og alene af denne grund bør der være øje for denne tendens i kontra-terror indsatsen og forskningen. Her er det centralt løbende at generere mere viden om området. En større opmærksomhed på kvinders rolle i familie og netværk kan sideløbende både bruges i arbejdet for at imødegå radikaliserings, og tilmed vendes til positive integrationstiltag med fokus på ikke bare kvinderne selv, men også børn og familie. Denne idé er på linje med erfaringen om, at indsatsen kan være mere effektiv, hvis man ikke kun fokuserer på modstanderens midte, men derimod også mod periferien. Dermed kan man rette indsatsen mod grupper, som sandsynligvis er mere modtagelige.

Dette working paper har skitseret omfanget af den eksisterende viden indenfor området om kvinders rolle indenfor terrorisme. Trods deres lave antal rejser tilfældene af kvinders rolle i terrorhandlinger en række centrale spørgsmål, som kan bidrage med nyttig viden. Er der tale om en ny trend indenfor terror-virksomhed? Er kvinders engagement i terror en tendens, som nu er kommet til Europa? Og er vi i så fald rustet til at opdage og imødegå denne ændring i trusselsbilledet fra terrororganisationer? En dybere forståelse af disse mulige forandringer indenfor terror-virksomhed, samt en fornemmelse af hvor omfattende disse forandringer kan blive, er centrale for imødegåelsen af terrorhandlinger.

Bibliografi

- Akkag & Arthur. 2006. "Hateful chatter behind the veil". *Globe & Mail*. 29.06.2006.
- Al-Astal, Yunis. 2007. Interview: Palestinian MP from Hamas Dr. Yunis Al-Astal on the Participation of Women in Jihad Since the Advent of Islam and Until the Female Suicide Bombers of Modern Times. *MEMRI TV*. <http://www.memritv.org/clip/en/1491.htm>
- Beyler, Clara. 2004. Female Suicide Bombers. An Update. *ICT*. <http://ict.org.il/articles/articledet.cfm?articleid=508>: 2006-07-05.
- Bloom, Mia. 2005. Mother. Daughter. Sister. Bomber. *Bulletin of the Atomic Scientist* November/December 2005: 54-62.
- Boddum, Dorte Ipsen. 2007. Hvilshøj: Kvinder er nøglen til integration. *Jyllands-Posten*, 20.06.2007. http://jp.dk/indland/indland_politik/article977901.ece: 2007-10-15.
- Cook, David. 2005. Women Fighting in Jihad? *Studies in Conflict & Terrorism*, 28: 375-384.
- Cunningham, Karla J. 2007. "Countering Female Terrorism". *Studies in Conflict & Terrorism*. 30:113-129.
- Cunningham. 2003. "Cross-regional Trends in Female Terrorism". *Studies in Conflict & Terrorism*. 26:171-195.
- Davis, Joyce M. 2007. The Female Side of Militant Islam. *WIIS Words* Summer 2007: 7-8.
- Jacinto, Leela. 2004. Al Qaeda's New Webzine Rallies Women – in Veils and Robes – to Holy War. *ABC News* September 23rd, 2004. <http://abcnews.go.com/International/print?id=84585>: 2005-12-05.
- Mansfield, Laura. 2004. The Role of Women in Jihad. From Al Khansaa: Al Qaeda's Magazine for Women (translation). *Strategic Arabic Translations*. <http://www.lauramansfield.com>.
- Nacos, Birgitte L. 2005. The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and in Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 28:435-451.
- Ness, Cindy D. 2005a. In the Name of the Cause: Women's Work in Secular and Religious Terrorism. *Studies in Conflict and Terrorism*, 28: 353-373.
- Ness, Cindy D. 2005b. Introduction. *Studies in Conflict & Terrorism*, 28: 349-351.
- Patkin, Terry Toles. 2005. Explosive Baggage: Female Palestinian Suicide Bombers and the Rhetoric of Emotion. *Women and Language*. Urbana: Fall 2004. Vol. 27, Iss. 2: 79-89.
- Schweitzer, Yoram (ed.). 2006. *Female Suicide Bombers: Dying for Equality?* Memorandum No. 84. August 2006. Jaffee Center for Strategic Studies. Tel Aviv University.
- Von Knop (2007). "The Female Jihad: Al Qaeda's Women". *Studies in Conflict & Terrorism*, 30:397-414.

Walsh, James H. 2006. 30 Percent of Islamic Suicide Bombers Are Women. *NewsMax.Com*.

http://www.newsmax.com/scripts/printer_friendly.pl?page=http://newsmax.com. 2006-09-30.

Zedalis, Debra. 2004. Female Suicide Bombers. *Strategic Studies Institute*.

<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB408.pdf>

Bilag: Landespecifikke rapporter

Canada

Global Futures Forum (2006). Radicalisation, Violence and the Power of Networks.

Royal Canadian Mounted Police. 2004. The Impact of the National Security Agenda on Racialized Women, Sept. 2004.

Royal Canadian Mounted Police. 2006. National Security. Community Outreach Program. January 2006.

Royal Canadian Mounted Police. 2007. National Security Criminal Investigations: National Security Youth Outreach Program. April 2007.

England

'Preventing Extremism Together' Working Groups. August – October 2005.

Department for Communities and Local Government (2006). *Preventing Violent Extremism Pathfinder Fund. Guidance Note for Government Offices and Local Authorities in England.*

Department for Communities and Local Government (2006). *Preventing Violent Extremism Pathfinder Fund 2007/2008. Case Studies.*

Department for Communities and Local Government (2007). *Preventing Violent Extremism – winning hearts and minds.* April 2007.

Department for Communities and Local Government (2007). *The Role of Muslim Identity Politics in Radicalisation (a study in progress).*

Holland

Polarisation and Radicalisation Action Plan 2007-2011

DIIS' STUDIER I TERRORISME OG TERRORBEKÆMPELSE

Denne publikation indgår i DIIS' studier i politisk vold, terrorisme og radikalisering. Studierne er muliggjort af en forskningsbevilling indeholdt i regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse fra november 2005 og løber i tidsrummet 2007 frem til 2010.

Der fokuseres i særlig grad på radikaliseringsprocesser i Europa samt på nationale og internationale modforanstaltninger, deres effektivitet og bivirkninger.

Forskningsopgaver formuleres i samarbejde med Det Strategiske Forskningsråd og en følgegruppe bestående af repræsentanter fra Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet, Justitsministeriet samt underliggende myndigheder. Forskningen og konklusionerne af denne er uafhængige og afspejler hverken de involverede ministeriers synspunkter eller en officiel DIIS-holdning til det givne spørgsmål.

Det er vores målsætning at levere forskning af høj kvalitet og at formidle den til et bredt publikum. Derfor offentliggøres resultaterne af DIIS' studier i terrorisme og terrorbekæmpelse i mange former – fra 'research briefs' til artikler i internationale videnskabelige tidsskrifter.

FAGLIGT PANEL

Andersen, Lars Erslev. Lektor, Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitetscenter.

Crenshaw, Martha. Ph.d., Senior Fellow, Stanford University.

Hansen, Birthe. Ph.d., Lektor, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet

Jenkins, Brian Michael. Chefrådgiver ved RAND Corporation.

Neumann, Peter. Ph.d. Direktør for Centre for Defence Studies, Kings College London.

Oudraat, Chantal de Jonge. Ph.d., Seniorforsker, School of Advanced International Studies,
Johns Hopkins University.

Ranstorp, Magnus. Ph.d., Forskningschef, Centrum för Assymetriska Hot- och TerrorismStudier,
Försvarshögskolan.

Scheffler, Thomas. Dr.phil., Ammanuensis, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier,
Københavns Universitet.

Simonsen, Jørgen Bæk. Dr.phil., Professor, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier,
Københavns Universitet.

Vestergaard, Jørn. Lic.jur., Docent, Prodekan, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet.

